Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Ciocana) (jud. Constantin Damaschin)
Dosarul nr. 21r-7/24
1-19189533-02-21r-04012024

D E C I Z I E

15 februarie 2024 mun. Chişinău

Colegiul penal al Curţii de Apel Chişinău,
în componența:
Președintele ședinței de judecată Silvia Cecan
Judecătorii Liubovi Brînza și Ecaterina Palanciuc

examinînd în ordine de recurs*, fără participarea părţilor*, recursul declarat de către avocatul Zamfir Pavel în interesele condamnatului *****, împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 08.12.2023, prin care a fost respinsă plîngerea depusă de condamnatul ***** privind condițiile care conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ca tardivă și neîntemeiată

Termenul de examinare a cauzei:
Prima instanță: 28.11.2019 – 12.10.2020;
Instanța de recurs: 16.04.2021 – 19.06.2023;
Prima instanță: 16.10.2023 – 08.12.2023;
Instanța de recurs: 04.01.2024 – 15.02.2024;
Procedura de comunicarea părţilor la proces a fost legal respectată.

Asupra recursului declarat de către declarat de avocatul Zamfir Pavel în interesele condamnatului *****, împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 08.12.2023, în baza materialelor din dosar și a argumentelor prezentate, Colegiul penal –

c o n s t a t ă :

În data de 27 noiembrie 2019, condamnatul ***** a înaintat judecătorului de instrucție din cadrul Judecătoriei Anenii Noi, sediul Bender plângere împotriva administrației instituţiei penitenciare referitoare la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, cu reducerea pedepsei.

În motivarea plângerii, condamnatul indică că, în perioada 07.11.2011-01.09.2012 a fost deținut în Penitenciarul nr. 13- Chișinău (celulele 13, 36, 96, 83, 85), în condiții inumane și degradante. Perioada de arest este cuprinsă din 04.11.2011-01.09.2012. Pe perioada cuprinsă între 2012-2014 a fost deținut în cadrul Penitenciarului nr. 17- Rezina, în celula 61, 63. Ulterior, a fost transferat în Penitenciarul nr. 12-Bender, unde s-a deținut în perioada 01.09.2014-octombrie 2018.

Susține autorul plângerii că, deținerea în condiții inumane se manifestă prin următoarele caracteristici: temperatura aerului în cameră era una foarte scăzută; în celulă

bătea vântul; când era cald afară în celulă temperatura era foarte ridicată; lipsa de oxigen; lipsa ventilației; când era cald deschideau ușa și se făcea curent de aer în celulă, ce duceau la apariția diferitor boli cronice atât la el, cât și la colegii de celulă: roșeața la ochi, lăcrimări; răceli, febră, tuse. Pentru a supraviețui în aceste condiții a fost nevoit să le suporte. Datorită mărimii mici a geamului era lipsit de lumină naturală și artificială; lumina artificială din celulă nu permitea de a citi pe timp de noapte; din aceste considerente cititul era insuportabil, iar în lipsa unei ocupații se simțea psihologic afectat și afirmă cu certitudine că aceste lucruri constituie o maltratare; permanent persista miros urât din cauza rețelei de canalizare învechite; lângă veceu era instalată masa unde era nevoit să se alimenteze.

În asemenea circumstanțe, solicită condamnatul constatarea faptului că a fost deținut după cum urmează: 07.11.2011-01.09.2012 în Penitenciarul nr. 13- Chișinău; 2012-2014 în Penitenciarul nr. 17- Rezina și 2014- 2018 în Penitenciarul nr. 12- Bender. Reducerea termenului pedepsei condamnatului pentru perioada aflării în arest și în procesul executării pedepsei în Penitenciarul nr. 13- Chișinău, Penitenciarul nr. 17- Rezina și Penitenciarul nr. 12- Bender în condiții precare.

Prin încheierea Judecătoriei Anenii Noi, sediul Bender din 12 octombrie 2020, a fost respinsă plângerea condamnatului ***** împotriva administraţiei instituţiei penitenciare nr. 13 Chișinău și administrației instituției penitenciare nr. 17 Rezina referitor la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, ca fiind *tardivă*. S-a respins plângerea condamnatului ***** împotriva administraţiei instituţiei penitenciare nr. 12 Bender și administrației instituției penitenciare nr. 8 Bender referitor la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, ca fiind *neîntemeiată*.

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 19 iunie 2023 s-a admis recursul avocatului Pavel Zamfir, în interesele condamnatului *****, s-a casat încheierea Judecătoriei Anenii Noi, sediul Bender din 12 octombrie 2020, cu remiterea cauzei la o nouă rejudecare în aceeași instanţă, în alt complet de judecată.

Prin încheierea Judecătoriei Anenii Noi, sediul Bender din 02 octombrie 2023 s-a dispus declinarea competenței la examinarea plângerea depusă de către condamnatul *****, împotriva administraţiei instituţiei penitenciare, referitoare la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, în favoarea Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana.

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 08.12.2023, a fost respinsă plângerea depusă de către condamnatul ***** împotriva administraţiei instituţiei penitenciare, referitoare la condiţiile de detenţie în Penitenciarul nr. 13 Chișinău, pentru perioadele: 07.11.2011 – 23.11.2011, 25.11.2011 – 13.11.2012, 27.11.2017-25.05.2013, 16.08.2014-01.09.2014, în Penitenciarul nr. 17 Rezina, pentru perioadele: 25.04.2013 – 16.08.2014; în Penitenciarul nr. 12 Bender, pentru perioadele: 01.09.2014 – 22.10.2018, în Penitenciarul nr. 8 Bender, pentru perioada 22.10.2018 – 07.02.2019, care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor

fundamentale, *ca tardivă*. A fost respinsă plângerea depusă de către a condamnatul ***** împotriva administraţiei instituţiei penitenciare, referitoare la condiţiile de detenţie în Penitenciarul nr. 8 Bender pentru perioada 27.02.2019 – 03.06.2021, care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, ca *neîntemeiată*.

În data de 22 decembrie 2023 împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 08.12.2023 a declarat, în termen, recurs avocatul Zamfir Pavel în interesele condamnatului ***** prin care a solicitat admiterea recursului, casarea încheierii și pronunțarea unei noi hotărâri de admitere a plângerii condamnatului *****.

În motivarea recursului a invocat că anterior instanța de recurs cu referire la motivul instanței de fond privind respingerea plîngerii ca tardive, a menționat că, argumentul dat nu poate fi reținut, deoarece condamnatul are dreptul să înainteze plîngerea referitor la condițiile de detenție care, conform Curții Europene d Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art.3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Or, Colegiul a relatat că, conform jurisprudenței constante a CEDO, termenul-limită de șase luni are menirea de a promova securitatea raporturilor juridice, asigurînd ca toate cauzele care ridică chestiuni în temeiul Convenției să fie examinate într-un termen rezonabil și că deciziile anterioare să nu poată fi contestate la infinit. În cazurile în care există o situație continuă, termenul de șase luni începe să curgă de la încetarea situației (B. and D. v the United Kingdom nr.9303/81, decizia Comisiei din 13 octombrie 1986, Decisions and Reports (DR) 49, p.44).

Astfel, deși condamnatul nu se mai deține în condițiile reclamate din Penitenciarul – 13 Chișinău, Penitenciarul nr.17 Rezina, Penitenciarul nr.12 Bender, cu plîngerea s-a adresat în data de 17.01.2022, în timp ce se deține în Penitenciarul nr.8 Bender, iar situația nu s-a schimbat, or, condițiile de detenție din aceste penitenciare la fel erau precare și inumane. Or, la data depunerii plîngerii, ***** continua să ispășească pedeapsa. Totodată, la caz este aplicabilă și o altă condiție, înserată în norma citată – 4 luni de la eliberarea lor din locul de detenție – a termen-limită de depunere a unei astfel de cereri.

Cu referire la netemeinicia plîngerii, Colegiul a subliniat, că ”rapoartele sale pentru anii 2013, 2014 şi 2015 privind condiţiile de detenţie ca urmare a mai multor vizite la Penitenciare din Republica Moldova, Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova („Centrul pentru drepturile Omului, care de asemenea acționează în numele Ombudsman ului”) a constatat probleme serioase, în special privind supraaglomerarea, calitatea mâncării, ventilarea şi accesul la lumina solară

Pe cale de consecinţă, Colegiul a statuat, că, la rejudecarea cauzei instanţa de fond urmează să înlăture lacunele comise, să examineze cauza sub toate aspectele, complet şi obiectiv cu respectarea dreptului la un proces echitabil şi în dependenţă de probele acumulate, să pronunţe o hotărâre legală, întemeiată şi motivată, pronunţându-se asupra tuturor motivelor invocate de către participanţii la proces, cât şi în cererea de recurs.

Prin urmare, avînd în vedere normele citate supra, raportate la prevederile art. 3 CEDO, practica Curţii, precum şi constatările anterioare Colegiului penal prin decizia din 23 iunie 2023, consideră, că plîngerea lui ***** a fost depusă în termen, iar concluzia repetată a

instanţei privind tardivitatea (ca temei de respingere), este eronată, lipsită de temei juridic şi plauzibilitate.

Cu referire la soluţia de respingere a plîngerii condamnatului împotriva administraţiei penitenciarelor, ca neîntemeiată, invocă că, conform Raportului, prezentat de administraţia Penitenciarelor nr. 8, şi 12, Bender, ***** a fost deţinut în condiţii normale.

În pofida acestor afirmaţii, în primul rînd, plângerea condamnatului *****, privind aplicarea prevederilor art. 4732 -4734 Cod procedură penală, pentru perioada deţinerii în Penitenciarul nr. 12 Bender şi Penitenciarul nr. 8 Bender nu poate fi reţinută, deoarece, condamnatul are dreptul să înainteze plângere împotriva administraţiei instituţiei penitenciare referitoare la condiţiile de detenţie care, conform jurisprudenţei Curţii Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale; în al doilea rind, din materialele speţei rezultă, că plângerea condamnatului ***** a fost adresată în data de 28.11.2019, când condamnatul se deţinea în Penitenciarul nr. 8 Bender iar, potrivit rapoartelor Comitetului pentru prevenirea torturii şi tratamentelor sau pedepselor inumane şi degradante (CPT), cât şi a practicii CEDO, în ceea ce priveşte condiţiile sanitare, iluminarea şi ventilarea, aceste probleme persistă în majoritatea încăperilor locative ale penitenciarelor din Republica Moldova, excepţie fiind instituţia penitenciară nr. 1 din Taraclia, nr. 7 - Rusca şi nr. 17 din Rezina, prin urmare în Penitenciarul nr. 4 Cricova persistă condiţiile inumane şi degradante invocate de condamnatul *****.

În conformitate cu art.447 alin. (1)-(3) din Codul de procedură penală, *recursul se judecă în termen rezonabil, fără prezenţa părţilor la proces. Instanţa de recurs fixează data examinării şi dispune să se comunice părţilor la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinţei.*

Participanții la proces, au fost înștiințați legal despre data examinării recursului și despre faptul că sunt în drept să depună prin intermediul Secției monitorizare și relații publice a Curții de Apel Chișinău, referințe, completări la cererea de recurs, sau alte cereri/demersuri, însă acestea trebuie să parvină la instanța de recurs, cu cel puțin 1 (una) zile înainte de data ședinței de judecată.

Astfel, ținând cont de faptul că participanții la proces au fost înștiințați despre data examinării recursului și depunerii referinței fiind astfel întreprinse toate măsurile necesare în vederea respectării citării participanților la proces, instanța conform art.447 alin.(1) Codul de procedură penală a dispus examinarea cauzei fără prezența părților la proces.

Verificînd temeinicia și legalitatea încheierii contestate, analizând și apreciind motivele invocate în recurs, în cumul cu materialele cauzei penale și prevederile legale pertinente, Colegiul penal conchide că, recursul declarat este fondat şi pasibile de a fi admis, cu casarea încheierii și remiterea cauzei la rejudecare, în aceeași instanță, în alt complet de judecată, din următoarele considerente.

Cu titlu de principiu, cu referire la norma de procedura aplicabilă speței, instanța de recurs reține că, potrivit art.3 din Codul de procedură penală, în desfăşurarea procesului penal se aplică legea care este în vigoare în timpul urmăririi penale sau al judecării cauzei în instanţa judecătorească. *Legea procesuală penală poate avea efect ultraactiv, adică dispoziţiile ei, în perioada de tranziţie la o nouă lege procesuală penală, pot rămâne*

aplicabile acţiunilor procesuale reglementate de legea nouă. Caracterul ultraactiv se stipulează în legea nouă.

Conform dispozițiilor finale și tranzitorii a Legii nr.245 din 31.07.2023, art. V alin. (2), la data intrării în vigoare a prezentei legi, recursurile declarate în cauzele penale şi contravenţionale pentru care au fost stabilite data şedinţei de judecată se examinează conform procedurii de până la intrarea în vigoare a prezentei legi.

Totodată, reieșind din faptul că, normele juridice care reglementează mecanismul compensatoriu privind condițiile de detenție, sunt sistematizate legislativ în norme procedural penale, acestea prin efectul de compensație *au un caracter material*, condiții în care potrivit art. 10 Codul penal, care reglementează efectul retroactiv al legii penale, urmează a fi supuse examinării prin aplicarea dispozițiilor în vigoare *la momentul înaintării plângerii condamnatului*.

În conformitate cu art. 437 alin.(1), pct. 4) din Codul de procedură penală, pot fi atacate cu recurs alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac.

În conformitate cu art. 448 alin.(1) din Codul de procedură penală, judecînd recursul, instanţa verifică legalitatea şi temeinicia hotărîrii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanţa de recurs. Instanţa de recurs este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în recurs.

În conformitate art.449 alin.(1) pct.2) lit.d), alin.(2) – alin.(3) din Codul de procedură penală, judecînd recursul, instanţa adoptă una din următoarele decizii: admite recursul, casînd hotărîrea, parţial sau integral, şi ia una din următoarele soluţii: dispune rejudecarea cauzei de către instanţa de fond în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanţa de recurs.

Adoptarea deciziei şi întocmirea acesteia se efectuează în conformitate cu prevederile art.417 şi 418, care se aplică în mod corespunzător.

Trimiterea la rejudecare a cauzei poate fi dispusă o singură dată. În cazul în care după rejudecarea cauzei eroarea judiciară nu a fost corectată de instanţa de fond, instanţa de recurs înlătură omisiunile la judecarea recursului.

În conformitate cu art.469 alin. (1) din Codul de procedură penală, la executarea pedepsei, instanţa de judecată soluţionează chestiunile cu privire la schimbările în executarea unor hotărîri, şi anume: 1) liberarea condiţionată de pedeapsă înainte de termen (art.91 din Codul penal); 2) înlocuirea părţii neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blîndă (art.92 din Codul penal); 3) liberarea de la executarea pedepsei penale a persoanelor grav bolnave (art.95 din Codul penal); 4) amînarea executării pedepsei pentru femeile gravide şi persoanele care au copii în vîrstă de pînă la 8 ani (art.96 din Codul penal), anularea amînării executării pedepsei de către acestea, liberarea lor de pedeapsă, înlocuirea pedepsei sau trimiterea pentru executare a pedepsei neexecutate; 5) reabilitarea judecătorească (art.112 din Codul penal); 6) schimbarea categoriei penitenciarului (art.72 din Codul penal); 7) înlocuirea amenzii cu muncă neremunerată în folosul comunităţii sau închisoare (art.64 din Codul penal); 8) înlocuirea muncii neremunerate în folosul comunităţii cu închisoare (art.67 din Codul penal); 9) anularea condamnării cu suspendarea condiţionată a executării pedepsei sau, după caz, a liberării condiţionate de pedeapsă înainte de termen, cu trimiterea condamnatului pentru executarea pedepsei neexecutate (art.90 şi 91 din Codul penal); 9^1) anularea condamnării cu suspendarea condiţionată a executării pedepsei şi stingerea antecedentelor penale; 10) căutarea persoanelor condamnate care se ascund de organele care pun în

executare pedeapsa; 11) executarea sentinţei în cazul existenţei altor hotărîri neexecutate, dacă aceasta nu a fost soluţionată la adoptarea ultimei hotărîri; 12) computarea arestării preventive sau a arestării la domiciliu, dacă aceasta nu a fost soluţionată la adoptarea hotărîrii de condamnare; 13) prelungirea, schimbarea sau încetarea aplicării măsurii de constrîngere cu caracter medical alienaţilor (art.101 din Codul penal); 13^{1}) internarea forţată într-o instituţie ftiziopneumologică (art.^{961} din Codul penal); 14) liberarea de pedeapsă sau uşurarea pedepsei în temeiul adoptării unei legi care are efect retroactiv ori ameliorarea, în alt mod, a situaţiei (art.10 şi 10^{1} din Codul penal), precum şi excluderii din hotărîrea de condamnare a unor capete de acuzare dacă persoana condamnată a fost extrădată; 15) liberarea de pedeapsă în temeiul actului amnistiei sau stingerea executării pedepsei (art.295 din Codul de executare); 16) liberarea de executare a pedepsei în legătură cu expirarea termenelor de prescripţie ale executării sentinţei de condamnare (art.97 din Codul penal); 17) explicarea suspiciunilor sau neclarităţilor care apar la punerea în executare a pedepselor; **17^{1}) constatarea condiţiilor de detenţie a condamnaţilor;** 17^{2}) anularea condamnării în baza acordului de cooperare ca urmare a neexecutării condiţiilor stabilite în acordul de cooperare, cu trimiterea condamnatului pentru executarea pedepsei stabilite; 18) alte chestiuni prevăzute de lege care apar în procesul executării pedepselor de către condamnaţi.

În conformitate cu art. 437 alin. (1), pct. 4) Cod de Procedură Penală, pot fi atacate cu recurs: 4) alte hotărîri penale pentru care legea prevede această cale de atac.

Reieșind din materialele dosarului în coraport cu raportul instituției penitenciare nr.2/150 din 30.01.2020, ***** a fost condamnat prin sentința Judecătoriei Orhei din 10 februarie 2010, pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 164, 171, 84, 90 CP al RM, la 5 ani închisoare, cu suspendarea condiționată a pedepsei pe un termen de 3 ani.

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 25 mai 2010, s-a admis recursul acuzatorului de stat, s-a casat sentința Judecătoriei Orhei din 10 februarie 2010 în privința lui ***** în partea stabiliri pedepsei și pronunțată o nouă hotărâre în ordinea prevăzute pentru prima instanță. lui ***** recunoscut vinovat în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 164 alin. (2), art. 171 alin. (2) lit. c), 84 alin. (1) pedeapsă definitivă pentru concurs de infracțiuni stabilind 3 ani și 6 luni închisoare, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis. Termenul ispășirii pedepsei de calculat din 25 mai 2010, luându-l sub arest din sala de judecată imediat.

Prin decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 14 decembrie 2010, s-a decis admiterea recursului în anulare, casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 25 octombrie 2010 și menținerea sentinței Judecătoriei Orhei din 10 februarie 2010, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei stabilite lui ***** pe un termen de probă de 03 ani.

Tot el, condamnat prin sentința Judecătoriei Strășeni din 27 martie 2012, în baza art.171 alin.(3) lit. b); art.85 alin.(1) Cod penal, prin cumul de pedepse stabilită prin sentința Judecătoriei Orhei din 10 februarie 2010 i-a fost stabilit definitiv pedeapsa de 20 (douăzeci)ani închisoare, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip închis.

În baza deciziei Colegiului penal al Cursii de Apel Chișinău din 07 martie 2013 s-a menținut sentința Judecătoriei Strășeni din 27 martie 2012.

Conform deciziei Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 04 septembrie 2013, s-a decis inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de avocatul Topală Igor

împotriva sentinței Judecătoriei Strășeni din 27.03.2012 și decizia Curții de Apel Chișinău din 07.03.2013, ca fiind declarat peste termenul prevăzut de lege.

Prin sentința Judecătoriei Orhei din 27 iunie 2012, procesul penal de învinuire a lui ***** în baza art. 186 alin. (2), lit. b), c), d) CP, în temeiul împăcării părților.

Astfel, începutul termenului executării pedepsei stabilite condamnatului constituie 04 noiembrie 2011, iar sfârșitul termenului survine la 03 noiembrie 2031.

Verificând legalitatea şi temeinicia încheierii atacate, instanţa de recurs constată că, instanţa de fond a examinat cauza fără a cerceta circumstanţele cazului minuţios sub toate aspectele în raport cu probele cauzei date, fără a se expune argumentat în privința fiecărei cerințe invocate în cerere.

Astfel, conform materialelor cauzei și raportului nr. 2/150 din 30 ianuarie 2020, prezentat de către reprezentantul instituției penitenciare, ***** s-a aflat în detenție în următoarele instituții penitenciare: Penitenciarul nr. 13 Chișinău– 07.11.2011 – 23.11.2011, 25.11.2011 – 13.11.2012, 27.11.2017-25.05.2013, 16.08.2014-01.09.2014, în Penitenciarul nr. 17 Rezina în perioada – 25.04.2013 – 16.08.2014; în Penitenciarul nr. 12 Bender în perioada– 01.09.2014 – 22.10.2018, în Penitenciarul nr. 8 Bender în perioadele cuprinse între 22.10.2018 – 07.02.2019 și 27.02.2019 – 03.06.2021, ulterior fiind transferat în Penitenciarul nr. 15 – Cricova, împotriva căruia nu sunt înaintate careva pretenții.

În conformitate cu art. 473^2 alin. (5) din Codul de procedură penală, plângerea referitoare la condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului sau ale prevenitului se depune pe parcursul detenției în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau *în termen de 6 luni de la data cînd nu mai sînt deținuți* în astfel de condiții, dar nu mai tîrziu de 4 luni de la eliberarea lor din locul de detenție.

În conformitate cu art.473^4 din Codul de procedură penală, la evaluarea condiţiilor de detenţie, instanţa de judecată dă apreciere atît probelor prezentate de părţi, cît şi rapoartelor instituţiilor naţionale şi internaţionale în domeniu.

(2) La evaluarea condiţiilor de detenţie, instanţa de judecată ţine cont de efectele cumulative ale condiţiilor generale raportate la caracteristicile individuale respective ale condamnatului, precum şi de perioada în care condamnatul a fost deţinut în condiţiile contestate.

(3) În urma constatării faptului că condamnatul a fost deţinut în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, instanţa de judecată obligă administraţia instituţiei penitenciare să înlăture condiţiile precare de detenţie, stabilindu-i un termen concret, care nu va depăşi 15 zile, după expirarea căruia instituţia penitenciară informează instanţa de judecată despre executarea încheierii.

(4) În cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.473^2 alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei condamnatului, calculându-se de la 1 la 2 zile de reduceri pentru 10 zile de detenţie în condiţii precare calculate cumulativ. Instanţa de judecată poate rotunji în favoarea condamnatului termenul de pedeapsă constatat ca fiind executat în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, pentru a deduce integral acest termen din termenul rămas neexecutat.

(5) În cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.47^3 alin.(3), instanţa de judecată dispune reducerea pedepsei în condiţiile alin.(4) din prezentul articol, iar în privinţa perioadei rămase, dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului, din contul bugetului de stat, a sumei băneşti în mărime de până la 2 unităţi convenţionale pentru fiecare zi de detenţie în condiţii precare, precum şi a costurilor şi cheltuielilor aferente.

(5^1) În cazul constatării faptului că condamnatul a fost deţinut în condiţii contrare prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale şi perioada încălcării condiţiilor de detenţie este mai mică de 10 zile, instanţa de judecată dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului a sumei băneşti în mărime de până la 2 unităţi convenţionale pentru fiecare zi de detenţie în condiţii precare.

(6) În cazul constatării circumstanţelor prevăzute la art.47^3 alin.(3), persoanele condamnate la detenţie pe viaţă nu pot solicita, cu titlu de despăgubiri, reducerea pedepsei, dar pot înainta o acţiune civilă.

(7) Reducerea pedepsei sau, după caz, încasarea despăgubirii în valoare bănească, prevăzute la alin.(4) şi (5), se efectuează indiferent de confirmarea sau neconfirmarea vinovăţiei organului care pune în executare sentinţa sau încheierea ori a persoanelor publice din cadrul acestui organ.

(8) Dacă nu se constată încălcări ale prevederilor art.3 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale în cadrul executării pedepsei, instanţa de judecată dispune respingerea plîngerii.

(9) Încheierea adoptată în condiţiile prezentului articol este executorie imediat, însă poate fi atacată cu recurs la curtea de apel de către părţi, în termen de 15 zile de la data pronunţării, prin intermediul instanţei de fond. În cazul încasării mijloacelor băneşti, încheierea instanţei de judecată se execută în condiţiile prevăzute de Codul de executare.

(10) Pedeapsa redusă în condiţiile alin.(4) constituie pedeapsă efectiv executată.

Totodată, la aprecierea încălcării art. 3 CEDO nu pot fi luate în considerație doar criteriile principale cum ar fi: suprafața ce revine fiecărui deținut, condiții sanitare, dar și sistemul de canalizație, cantitatea și calitatea hranei, accesul la servici medicale, accesul permanent la apă pentru respectarea igienei personale, existența lingeriei de pat, a hainelor, care în general în sistemul penitenciar din RM nu ating un prag minim de suficiență.

În această ordine de idei, Colegiul penal notează că, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, Curtea a statuat că anumite condiții de trai (de existență) ale deținuților constituie tratamente inumane și/sau degradante în sensul art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, și anume: *suprapopularea din penitenciare* – Curtea consideră că fiecare deținut trebuie să aibă un spațiu de cel puțin 4 m^2 *(cauza Ostrovar c. Moldovei (cererea nr. 35207/03), 15.02.2006);* în *cauza Modârcă c. Moldovei,* hotărârea din 10.05.2007, Curtea a reținut alegațiile reclamantului potrivit cărora mai mult de jumătate din suprafața celulei, care avea 10 m^2, era ocupată de mobilierul din celulă și că fiecărui deținut îi rămâneau doar 1,19 m^2 de spațiu liber; *celulele* – nedotate *(cauza Becciev c. Moldovei, hotărârea din 04.01.2006; cauza Modârcă c. Moldovei, hotărârea din 10.05.2007)*, cu acces limitat sau lipsa accesului la lumina zilei *(cauza Alver c. Estonia, hotărârea din 08.11.2005, cauza Modârcă c. Moldovei, hotărârea din 10.05.2007),* puțin sau deloc încălzite, fără sistem de ventilare, insalubre; *lipsa posibilităților de recreare - (cauza Becciev c. Moldovei, hotărârea din 04.01.2006); lipsa hranei – (cauza Idalov c.*

Rusiei, hotărârea din 22.05.2012, cauza Becciev c. Moldovei, hotărârea din 04.01.2006, cauza Modârcă c. Moldovei, hotărârea din 10.05.2007); lipsa unei asistențe medicale corespunzătoare (cauza Paladi c. Moldovei, hotărârea din 10.03.2009).

Dispozițiile art. 3 din Convenție impun autorităților statului obligația substanțială de a lua măsuri adecvate pentru asigurarea integrității corporale și morale a persoanelor private de libertate. Astfel, statul are obligația de a nu supune un deținut la rele tratamente și de a asigura condiții de detenție la anumite standarde.

Atunci când sunt evaluate condiții de detenție, trebuie luate în considerație efectele cumulative ale acestor condiții, precum și durata detenției sau declarațiile specifice invocate de reclamant *(cauza Ostrovar c. Moldovei, (cererea nr. 35207/03), 15.02.2006, cauza Becciev c. Moldovei, hotărârea din 04.01.2006).*

În principiu, la evaluarea condițiilor de detenție în care pretinde un reclamant că a fost deținut, Curtea își întemeiază concluzia de încălcare a Convenției și pe informațiile oferite de Rapoartele oficiale elaborate de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT), de către Raportul Special al Națiunilor Unite împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante (Comitetul pentru Drepturile Omului al Organizației Națiunilor Unite) și de Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova, ca urmare a vizetelor efectuate în locurile de detenție.

În majoritatea cauzelor examinate, Curtea nu a reținut argumentul Guvernului privind îmbunătățirea condițiilor de detenție în penitenciare, menținând că, Guvernul nu a demonstrat că a existat o creștere a finanțării publice a sistemului penitenciar sau că ar fi avut loc vreo schimbare semnificativă a politicii statului în acest domeniu.

Astfel, în numeroase cauze *(cauza Becciev c. Moldovei, hotărârea din 04.01.2006, cauza Ostrovar c. Moldovei, hotărârea din 15.02.2006, cauza Țurcan c. Moldovei, hotărârea din 27.11.2007, cauza Malai c. Moldovei, hotărârea din 13.11.2008, cauza Hadji c. Moldovei, hotărârea din 14.02.2012, cauza Silvestru c. Moldovei, hotărârea din 13.01.2015, cauza Pisaroglu c. Moldovei, hotărârea din 03.04.2015),* în care reclamanții se plângeau de condițiile în care au fost deținuți, Curtea face trimitere la concluziile Rapoartelor CPT, Comitetului pentru Drepturile Omului al ONU și Centrului pentru Drepturile Omului din Moldova în urma vizitei efectuate în Republica Moldova în perioadele corespunzătoare deținerii reclamanților, în care erau relevate o serie de aspecte apreciate de instanța europeană ca neîntrunind exigențele articolului 3 din Convenție: *„supraaglomerarea celulelor, paturile insuficiente, condițiile sanitare inadecvate, celulele infectate cu paraziți, accesul la lumina zilei foarte limitat, aerul poluat și umed, lipsa ventilării, încălzirii, posibilităților de recreare, acordării asistenței medicale și hranei adecvate”*.

În jurisprudența sa, Curtea a statuat că alegațiile despre rele tratamente contrare art. 3 trebuie să fie bazate pe probe corespunzătoare *(cauza Tcaci c. Moldovei, hotărârea din 15.07.2014).* Deși, Curtea recunoaște că proba de rele tratamente nu este ușor de a fi obținută, totuși alegațiile trebuie să fie justificate „dincolo de orice dubiu rezonabil” *(cauza Alver c. Estonia, hotărârea din 08.11.2005).*

Pentru a aprecia aceste probe, Curtea aplică, de obicei, standardul probațiunii „dincolo de orice dubiu rezonabil”. O astfel de probă derivă din coexistența unor concluzii suficient de întemeiate, clare și concordante sau din prezumții de fapt similare care nu pot fi puse la îndoială *(cauza Gorobeț c. Moldovei, hotărârea din 11.10.2011).*

Uneori, Curtea se bazează pe rapoartele organizațiilor internaționale pentru a aduce credibilitate alegațiilor cu privire la relele tratamente *(cauza A. și alții c. Regatul Unit, hotărârea din 12.02.2009).*

Curtea Europeană a Drepturilor Omului consideră că dacă există o dispută cu privire la condițiile de detenție între părți, nu este necesar să se constate veridicitatea fiecărui element litigios: atunci când alegația gravă nu este respinsă de către statul pârât, Curtea poate conchide încălcarea art. 3 din Convenție. Într-adevăr, este cazul când statul este unicul care deține informații susceptibile de a confirma sau respinge alegațiile reclamantului. Prin urmare, principiul potrivit căruia proba îi revine celui care afirmă poate să nu se aplice întotdeauna. Faptul că statul nu prezintă aceste informații îi permite Curții să ajungă la concluzia că alegația este una justificată *(cauza Idalov c. Rusiei [MC], hotărârea din 22.05.2012).*

În contextul celor reflectate supra, Colegiul penal nu poate reține concluziile instanței de fond care a respins ca fiind declarative alegațiile condamnatului din plângere cu privire la condiţiile de detenţie în Penitenciarul nr.8 Bender pentru perioada 27.02.2019-03.06.2021*,* or, sarcina probațiunii lipsei de încălcare a condițiilor de detenție invocate de condamnat sau prevenit şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine reprezentantului administrației instituției penitenciare *(art. 473³ alin. (2) din Codul de procedură penală).* Aceste încălcări, indicate mai sus, nu dau posibilitate instanţei de recurs de a examina cazul dat fără a întoarce dosarul la o nouă examinare.

La acest capitol, Colegiul penal reține că, anterior prin decizia instanței de recurs s-a casat încheierea instanței de fond, fiind menționat că, instanța de fond, respingînd o perioadă de timp invocată în plîngere ca tardivă urma să țină cont de faptul că, în perioada adresării cu plîngere, adică la 27.11.2019, se deținea în Penitenciarul – 8 Bender, solicitînd perioada 07.02.2019 pînă în prezent *(art.473² alin. (5) din Codul de procedură penală)*, și respingînd o perioadă de timp invocată în plîngere ca neîntemeiată, urma să țină cont că, situația în acea perioadă nu s-a schimbat, or, condițiile de detenție din aceste penitenciare, la fel erau precare și inumane *(art. 473³ alin. (2) din Codul de procedură penală)*. Or, la o nouă rejudecare, instanța de fond urmează să țină cont de precizările instanței de recurs, or, pentru instanţa de rejudecare, indicaţiile instanţei de recurs sunt obligatorii în măsura în care situaţia de fapt rămâne cea care a existat la soluţionarea recursului.

În acest sens, instanța de recurs indică, că instanța urma să ofere apreciere condiţiilor de detenţie invocate de către autorul plângerii, coroborate la poziţia autorităţilor instituţiei penitenciare consemnată în rapoartele anexate la materialele cauzei, prin prisma principiilor generale stabilite în jurisprudenţa CEDO, cu referire la încălcarea art. 3 care prevede că „nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”.

În acest sens, Colegiul penal conchide că, eroarea admisă de către instanţa de fond echivalează cu nerezolvarea fondului cauzei, ceea ce implică casarea încheierii integral, cu remiterea cauzei la rejudecare de către instanţa de fond, în alt complet de judecată, pentru înlăturarea erorilor admise.

La rejudecarea cauzei instanţa de fond urmează să înlăture lacunele comise, să examineze cauza sub toate aspectele, complet şi obiectiv cu respectarea dreptului la un

proces echitabil şi în dependenţă de probele acumulate, să pronunţe o hotărâre legală, întemeiată şi motivată, pronunţându-se asupra tuturor motivelor invocate de către participanţii la proces.

În conformitate cu art. 7 din Codul de procedură penală, procesul penal se desfăşoară în strictă conformitate cu principiile şi normele unanim recunoscute ale dreptului internaţional, cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituţiei Republicii Moldova şi ale prezentului cod.

Conform art. 20 a Constituției Republicii Moldova, *orice persoană are dreptul la satisfacţie efectivă din partea instanţelor judecătoreşti atunci când drepturile, libertăţile şi interesele acesteia au fost violate.*

Raportând materialele cauzei la prevederile legale enunțate mai sus se constată că, ultimele nu au fost respectate întocmai de către instanță ceea ce a dus la emiterea unei încheieri nemotivate.

În acest context, instanța deși era obligată să examineze și să se expună asupra fiecărui motiv, argument, aspect de încălcare a prevederilor legale, invocate în acest sens în cererea înaintată, potrivit acestor prevederi legislatorul a prevăzut expres rolul activ pentru cercetarea sub toate aspectele, completă şi obiectivă a circumstanțelor cauzei. Or, neexpunerea asupra unei cerințe, se egalează cu faptul că nu au fost auzite părțile. Conform practicii CEDO, în cauza *Fomin c. Moldovei, Cererea nr. 36755/06*, Curtea a statuat că: „Rolul unei Decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Mai mult, o Decizie motivată oferă părților posibilitatea de a o contesta precum şi posibilitatea ca Decizia să fie revizuită de către o Instanță de Recurs”. Doar prin adoptarea unei decizii motivate, poate avea loc un control public al administrației Justiției (*c.f.Hirvisaariv. Finland, nr.49684/99, parag.30, 27.09.2001*).

CEDO, în speța *Luka contra României* a evidențiat că, art. 6 implică faptul că deciziile instanțelor trebuie să precizeze în mod suficient motivele pe care se întemeiază, astfel încât să arate că părţile au fost ascultate şi să garanteze posibilitatea unui control public al administrării justiției. Altfel spus, art. 6 îi atribuie „instanţei” obligația de a efectua o examinare efectivă a motivelor, argumentelor şi probelor părților, cu excepția cazului în care se apreciază relevanța acestora şi fără a fi înțeleasă ca implicând un răspuns detaliat pentru fiecare argument (*Van de Hurk împotriva Ţărilor de Jos, citată anterior, p. 19-20, pct. 59 şi 61*). Curtea evidențiază că trebuie să se țină seama de relevanța şi incidența argumentului sau motivului cu privire la care instanța nu s-a pronunțat la încheierea cauzei (*Jahnke şi Lenoble împotriva Franţei (dec.), nr. 40490/98, CEDO 2001-IX; şi Dima împotriva României, 16 noiembrie 2006*).

Mai mult, motivarea hotărârilor este o garanție pentru părți că, cererile lor au fost analizate cu atenție şi oferă posibilitatea exercitării controlului judiciar. Analiza pe care instanţa o face în legătură cu motivele de fapt şi de drept care i-au format convingerea, în sensul unei anumite soluții trebuie să fie clară şi simplă, precisă, concisă şi fermă, într-un cuvânt să aibă putere de convingere. La fel de exactă trebuie să fie motivarea şi în ce privește cererile pe care le-a respins. Nemotivarea hotărârii sau o motivare necorespunzătoare vor atrage casarea ei.

Lipsa unei motivări adecvate cerințelor legii într-o hotărâre judecătorească afectează grav respectarea garanțiilor procedurale a părților la un proces echitabil. În același timp se precizează că, obligația instanței de a-şi motiva hotărârea face parte din setul de garanții

stabilite pentru existența unui proces echitabil. Or, potrivit jurisprudenței constante a CtEDO, expuse în cazurile aplicării art. 6 al Convenției, s-a conchis că o hotărâre motivată demonstrează că părțile au fost auzite în cadrul procesului penal (*Suominen c. Finlandei (2003) §37, Kuznetsov şi alţii c. Rusiei (2007) §85*).

Colegiul penal consideră că, argumentele invocate de participanții la proces sunt importante pentru rezultatul procesului şi necesită un răspuns concret în hotărâre. Pe când abținerea instanței ierarhic inferioare de furnizarea unui răspuns explicit la un şir de argumente invocate, constituie o încălcare a art. 6 alin. (1) CEDO, deoarece participanților nu le-a fost acordată posibilitatea de a şti dacă aceste argumente au fost neglijate sau respinse, şi în ultimul caz, cauzele acestei respingeri.

Procedând în asemenea mod, instanța de fond n-a acordat deplină eficiență prevederilor legale astfel, la judecarea cauzei, se constată erori judiciare. Aceste erori judiciare se exprimă prin modul de cercetare şi apreciere a probelor prezentate de părţi, de gradul de percepție şi analiză a materialului cauzei raportat la conținutul normativ pe care se bazează cererea, astfel nemotivarea hotărârii, prin prisma practicii CEDO se echivalează cu neexaminarea fondului cauzei.

Elucidarea tuturor împrejurărilor menționate are o mare importanță la examinarea corectă a cauzei, ceea ce instanța care a examinat fondul nu a efectuat, prin ce au fost încălcate normele dreptului procedural şi dreptul la un proces echitabil, care neapărat servește drept temei pentru anularea încheierii atacate şi remiterea cauzei la o nouă reexaminare, în aceeași instanță, în alt complet de judecată. Astfel, reieșind din faptul că erorile admise de către instanța de fond nu pot fi reparate de către instanța de recurs, Colegiul penal va remite cauza dată la o nouă reexaminare în instanța de fond.

La o nouă examinare, instanța de fond urmează să țină cont de cele enunțate mai sus şi să emită o hotărâre legală, întemeiată şi motivată în strictă conformitate cu prevederile legislației în vigoare.

În conformitate cu art. 449 alin. (1), pct. 2), lit. d) CPP, Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău –

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de către avocatul Zamfir Pavel în interesele condamnatului *****, împotriva încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 08.12.2023.

Se casează încheierii Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana din 08.12.2023, prin care a fost respinsă plîngerea depusă de condamnatul ***** privind condițiile care conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ca tardivă și neîntemeiată.

Se remite cauza cu privire la examinarea plîngerii depuse de condamnatul ***** privind condițiile care conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, la rejudecare în prima instanță, în alt complet de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecător:	Silvia Cecan
Judecător	Liubovi Brînza
Judecător	Ecaterina Palanciuc